

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ О. О. БОГОМОЛЬЦЯ
Кафедра філософії, біоетики та історії медицини
ВІДДІЛЕННЯ РЕЛІГІЄЗНАВСТВА ІНСТИТУТУ ФІЛОСОФІЇ ІМЕНІ Г. С. СКОВОРОДИ НАН УКРАЇНИ
ЦЕНТР РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ "HUMANUS" (Болгарія)
ІНСТИТУТ СОЦІАЛЬНОЇ МЕДИЦИНИ ТА МЕДИЧНОЇ ЕТИКИ МЕДИЧНОГО ФАКУЛЬТЕТУ
УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ КОМЕНСЬКОГО В БРАТИСЛАВІ (Словаччина)

ФІЛОСОФІЯ РЕЛІГІЇ ТА МЕДИЦИНИ В ПОСТСЕКУЛЯРНУ ДОБУ

матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції,
присвяченої пам'яті свт. Луки (В. Ф. Войно-Ясенецького)

11 – 12 червня 2021 р.

УДК 2+61] (062)

Р 36

Філософія релігії та медицини в постсекулярну добу: матеріали III Міжнар. наук.-практ. конф., присвяченої пам'яті свт. Луки (В. Ф. Войно-Ясенецького). – К.: НМУ ім. О. О. Богомольця, ВР ІФ ім. Г. С. Сковороди НАНУ, 2021. – 311 с.

ISBN 978-966-02-9609-1

Редакційна колегія:

Кучин Юрій Леонідович – ректор НМУ ім. О. О. Богомольця, професор.

Науменко Олександр Миколайович – перший проректор з науково-педагогічної роботи та післядипломної освіти НМУ ім. О. О. Богомольця, професор.

Земсков Сергій Володимирович – проректор з наукової роботи та інновацій НМУ ім. О. О. Богомольця, професор.

Скрипник Рімма Леонідівна – проректор з науково-педагогічної роботи, міжнародних зв'язків та європейської інтеграції НМУ ім. О. О. Богомольця, професор.

Филипович Людмила Олександрівна – завідувач відділу філософії та історії релігії Відділення релігієзнавства Інституту філософії ім. Г. С. Сковороди НАН України, професор.

Відповідальні редактори:

Васильєва Ірина Василівна – завідувач кафедри філософії, біоетики та історії медицини НМУ ім. О. О. Богомольця, професор.

Шевченко Сергій Леонідович – професор кафедри філософії, біоетики та історії медицини НМУ ім. О. О. Богомольця.

Технічні редактори:

Васюк Ірина Василівна – пошукач кафедри філософії, біоетики та історії медицини НМУ ім. О. О. Богомольця.

Лапутько Анна Валеріївна – старший лаборант кафедри філософії, біоетики та історії медицини НМУ ім. О. О. Богомольця.

Затверджено до друку Вченою радою Національного медичного університету імені О. О. Богомольця (протокол № 12 від 27 травня 2021 р.)

ISBN 978-966-02-9609-1

© НМУ ім. О. О. Богомольця, 2021
© ВР ІФ ім. Г. С. Сковороди НАНУ, 2021

ЗМІСТ

ПЛЕНАРНЕ ЗАСІДАННЯ

З ІСТОРІЇ НМУ (ДО 180-РІЧЧЯ)	13
<i>Власенко О. М., Ступак Ф. Я.</i>	
ПРАВО, РЕЛІГІЯ І МЕДИЦИНА: ВЗАЄМОДІЇ В КОНТЕКСТІ ГАРАНТІЙ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ ТА ТВОРЕННЯ УКРАЇНСЬКОГО СВІТУ	15
<i>Бучма О. В.</i>	
ПИТАННЯ ПАНДЕМІЇ COVID-19 В КОНТЕКСТІ МІЖДИСЦИПЛІНАРНОГО ДИСКУРСУ	19
<i>Васильєва І. В., Нечушкіна О. В.</i>	
СВЯТИТЕЛЬ ЛУКА ВОЙНО-ЯСЕНЕЦЬКИЙ: ЖИТТЯ ВСУПЕРЕЧ	21
<i>Земсков С. В., Гололобова К. О.</i>	
PRACTICAL AND LEGAL ASPECTS OF MEDICAL ETHICS IN PRE-GRADUATE EDUCATION AT THE INSTITUTE OF SOCIAL MEDICINE AND MEDICAL ETHICS FM CU IN BRATISLAVA	23
<i>Mária Mojzešová, Silvia Capíková, Jana Trizuljaková, Vojtech Ozorovský</i>	
ВПЛИВ СВІТОВОЇ ПАНДЕМІЇ COVID-19 НА РЕЛІГІЙНІСТЬ НАСЕЛЕННЯ	26
<i>Арістова А. В.</i>	
СУЧАСНА ПАРАДИГМА ЗДОРОВ'Я, МЕДИЧНІ ПРАКТИКИ: ФІЛОСОФСЬКІ ТА БІОЕТИЧНІ АСПЕКТИ	28
<i>Пустовіт С. В., Бойченко Н. М., Остапенко Б. І., Березіна В. В., Коваленко Н. В.</i>	
МЕДИЦИНА ЗАМІСТЬ РЕЛІГІЇ? НОВІ ВИКЛИКИ СУЧАСНОСТІ	32
<i>Утюж І. Г., Спиця Н. В.</i>	
ЗДОРОВ'Я І ПРАЦЯ ЛЮДИНИ В КОНТЕКСТІ ПІДХОДІВ ФІЛОСОФІЇ, РЕЛІГІЇ ТА МЕДИЦИНИ	33
<i>Мойсеєнко В. О., Шостка І. П., Тарченко Н. В.</i>	
АКТУАЛІЗАЦІЯ ЕТИЧНОГО ВЧЕННЯ АЛЬБЕРТА ШВЕЙЦЕРА У СУЧАСНІЙ БІОЕТИЦІ	36
<i>Іванова К. А., Балабай Я. В.</i>	
ГОЛОВНИЙ МОЗОК ЛЮДИНИ ЯК НОСІЙ СВІДОМОСТІ	39
<i>Дзевульська І. В., Маліков О. В.</i>	
НЕ ПРОСТО ДВИГУН КРОВООБІГУ... СВЯТИТЕЛЬ ЛУКА КРИМСЬКИЙ ПРО РОЛІ СЕРЦЯ В ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ ЛЮДИНИ	41
<i>Ханжи В. Б.</i>	

Таким чином, медичні практики мають орієнтуватися на універсальні світоглядні принципи та підходи постнекласичної науки, загальнолюдські та християнські цінності, цінності глобальної біоетики, а її дослідники та представники мають виходити на рівень філософського осмислення та обґрунтування як теоретичних та наукових, так і нормативно-правових, моральних стандартів своєї професійної діяльності.

Утюж І. Г., Спиця Н. В.,
Запорізький державний медичний університет,
utyh13@ukr.net, spitsa16@gmail.com

МЕДИЦИНА ЗАМІСТЬ РЕЛІГІЇ? НОВІ ВИКЛИКИ СУЧАСНОСТІ

Епоха змінює епоху, ми стаємо свідками перманентного нарощення нових знань та умінь в рамках науково-технічного прогресу. Через накопичення нових знань виникають все нові питання біоетики та біомедичної етики – не можна втрачати ані хвилини, адже кожного нового дня світ стикається з новими квестами, новими ризиками і дуже близький до того, щоб будь якого моменту не опинитися у точці неповернення.

В давні часи релігія і медицина стояли пліч о пліч, підтримуючи сакральні основи існування людського суспільства. Медицина, яка зароджувалась та існувала в стінах релігійних храмів в Давній Індії, Давньому Єгипті, Вавілоні, Месопотамії, а пізніше і в Античній Греції сповідувала ті ж самі цінності, що й релігія. Медицина несла сакральний релігійний смисл та підпорядковувалась йому. Кастові принципи часто декларували причетність лікарів та духовенство до однієї спільної соціальної групи. Медицина дозволяла собі бути окремою професією, але в жодному разі не суперечила релігії, а підтримувала головні її ідеї.

Після того, як у світі почали затверджуватись авраамічні релігії медицина, як і філософія на певний час стала “служницею теології”: на певний час було втрачено можливість активно набирати досвід, працюючи з фізичною реальністю. Але, завдяки формуванню медичних факультетів в університетах Середньовічної Європи, створюється професія лікаря. Лікарі не суперечили релігійним постулатам, анатомічні спостереження які все ж таки частково приймалися церквою ставали новими свідченнями провидіння божого та божественного творіння.

І тільки ближче до 19 сторіччя медицина все ж таки почала відокремлюватись від релігії: революційні відкриття у науках дали підґрунтя для того, щоб стверджувалось, що хвороби з'являються в результаті існування вірусів та бактерій, і напевне не пов'язані із карами божими. 20-те сторіччя для медицини та релігії стало часом категоричного роз'єднання, але тут почала стверджуватись зовсім нова парадигма. Медицина, яка стояла пліч о пліч з релігією почала претендувати на місце релігії. Якщо говорити більш загально то релігією стає наука. Про що, до речі, говорить у своїх роботах П. Фейерабанд, стверджуючи, що наука подібна до релігії і що як наука так і релігія є лише окремими історичними феноменами, окремими способами розуміння та впорядкування світу. Але зараз не про науку загалом, а про ту, яка може

дати людині найбажаніше – її здоров'я та життя, тобто, про медицину.

Медицина претендує на місце релігії саме через те, що обіцяє вирішити проблеми, які до цього часу успішно розв'язувала релігія. Адже, на думку багатьох дослідників, релігія виникає еволюційно – як відповідь на головний страх людини – страх смерті, страх небуття. Релігія, у різних варіаціях обіцяє людині вічне життя – існування у якості вічного Брахману, вічність людської душі, повернення у здорові й молоді тіла після Суду божого. Людство живе вірою і надією, що обіцяне обов'язково справджується там, за обрієм фізичного існування. Філософія протягом всього свого існування активно обговорює проблему кінечності людського буття – обґрунтовуючи смерть, або ж по-епікурейськи заспокоюючи, що смерті немає там де є ми. Сократ впевнений у тому, що справжній філософ постійно розмірковує про смерть. Смерть залишається чи не найостаннішою загадкою людства, робить наше життя таким крихким і одномоментно таким особливим і важливим. Але все ж таки, своєю вічною тугою за вічним життям, яка підтверджується своєю вічною вірою у бога, людство відповідає на питання пісні Queen "Who Wants to Live Forever". Ми всі радше б жили довго, майже безкінечно і не страждали від втрати близьких, особистої немічності у похилому віці та відсутності мрій наприкінці життя. І, якщо релігія запевняє, що гарантує але немає ніяких фактів, фізичних доказів того, що так все і відбудеться, то медицина підходить до своєї точки сингулярності, коли її знання і технології зроблять людське життя вічним. А можливостей у медицини для здійснення цього монументального прориву накопичується все більше – біотехнології, генна інженерія, генетика та епігенетика відкривають перед людиною нові горизонти.

Спадає на думку – а що відбудеться із світом, якщо медицина почне реалізацію проекту "вічного життя вже тут і зараз" без усіляких посилянь на релігію. "Божественні" пігулки, які продовжуватимуть нашу молодість і даруватимуть вічне здоров'я, стресостійкість, міцний імунітет – хто зможе ними скористуватись, якщо медицина навчиться їх виробляти і що відбуватиметься далі з релігією, філософією, культурою і людиною загалом? І чи залишиться людина людиною, якщо реальним гарантом безсмертя стане медицина. Зараз такі варіанти розвитку подій більше схожі на фантастику, але філософія має задавати науковцям та широкому загалу провокаційні питання вже сьогодні, адже багато чого фантастичного за допомогою науки вже перетворилось на буденні реалії. І відповідати за своє майбутнє ми починаємо вже сьогодні.

Мойсеєнко В. О., Шостка І. П., Тарченко Н. В.,
НМУ імені О. О. Богомольця,
moyseyenko_vo@ukr.net

ЗДОРОВ'Я І ПРАЦЯ ЛЮДИНИ В КОНТЕКСТІ ПІДХОДІВ ФІЛОСОФІЇ, РЕЛІГІЇ ТА МЕДИЦИНИ

Праця є природнім явищем, законом людського існування (Втор. 5, 13), "Узяв Господь Бог чоловіка і оселив його в Едемському саді порати його й подглядати" (Бут. 2, 15). Водночас, праця необхідна для існування людини: "В